

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ОРГАНІЗАЦІЇ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

У статті проаналізовано розвиток сільського зеленого туризму в Україні, проблемні аспекти його організації та стан підготовки фахівців у даній сфері; обґрунтовано актуальність спеціалізованих курсів з організації сільського туризму у рамках підготовки майбутніх фахівців з туризму.

Ключові слова: сільський зелений туризм, професійна підготовка, фахівці з туризму, організація сільського туризму.

О. Тимофій, Л. Чорна. Підготовка майбутніх фахівців з організації сільського зеленого туризму в Україні. В статті проаналізовано розвиток сільського зеленого туризму в Україні, проблемні аспекти його організації і рівень підготовки фахівців цієї сфери; обґрунтовано актуальність курсів по організації сільського туризму в процесі підготовки майбутніх фахівців з туризму.

Ключевые слова: сельский зелёный туризм, профессиональная подготовка, специалисты с туризма, организация сельского туризма.

O. Timofiy, L. Chorna. Training of future specialists in agriculture, green tourism in Ukraine. The development of green rural tourism in Ukraine, some issues of its organization and the state of professionals' training in this sphere is analyzed in the article. The actuality of specialized courses in rural tourism organization introduction in the context of future tourism professionals' training is revealed.

Key words: rural green tourism, professional training, tourism specialists, rural tourism organisation.

Мета: проаналізувати розвиток сільського, зеленого туризму в Україні, охарактеризувати його ос-

новні проблемні аспекти та обґрунтувати значення підготовки фахівців з організації сільського зеленого туризму для успішного розвитку даної сфери.

Розвиток сільського, зеленого туризму в Україні зумовлюється нагальною необхідністю невідкладного розв'язання соціально-економічних проблем сучасного села. За роки незалежності України в сільській місцевості спостерігаються зменшення населення, зростання безробіття, масова заробітчанська міграція. У зв'язку з цим розвиток сільського туризму є важливим для держави, адже він розширює сферу зайнятості сільського населення, забезпечуючи можливість працевлаштування не тільки у виробничій сфері, але й у сфері обслуговування. Проблема кадрів у сільському, зеленому туризмі залишається найбільш актуальною, оскільки обмеженою є кількість власників агросадіб, які здатні задовольнити смаки найвибагливішого клієнта.

Вітчизняні вчені визнають актуальність даної проблеми. Питання підготовки фахівців і методичні рекомендації для господарів садіб представлено в працях В. Васильєва, П. Горішевського, Ю. Зінько [1, 70]. У дослідженнях Б. Фіногеева і Н. Гордецької викладено пропозиції щодо саморозвитку і самоосвіти у сфері сільського, зеленого туризму [5, 92], а М. Рутинський і Ю. Зінько обґрунтували особливості планування та управління у цій сфері. Незважаючи на напрацювання науковців, дана проблема потребує ґрунтовного вивчення.

В Україні створені усі передумови розвитку відпочинку в селі, організацію якого можна розглядати як специфічну форму підсобної господарської діяльності в сільському середовищі з використанням природного та культурного потенціалу регіону, або як форму малого підприємства, що дозволяє певною мірою вирішити питання зайнятості

сільського населення, покращити його добробут та повніше використати історико-культурний потенціал сільської місцевості.

Сьогодні туристична галузь України є лише п'ятою за значенням складовою наповнення бюджету, але в перспективі її питома вага може значно зрости з огляду на такі об'єктивні передумови, як багата історико-архітектурна спадщина; самобутній побут; мальовничі ландшафти; багаті лікувально-рекреаційні ресурси. За відсутності необхідних капіталовкладень на створення нових робочих місць у галузях матеріального виробництва дедалі більшу увагу привертають сфери діяльності, які не потребують для розвитку великих коштів. До них і належить сільський, зелений туризм.

Сільський, зелений туризм в Україні почав інтенсивно розвиватися в середині 90-х років ХХ ст. і дав поштовх для відродження й розвитку національної культури: народної архітектури, мистецтва, промислів – усього, що складає місцевий колорит і забезпечує атрактивність місцевості для відпочивальників. Завдяки відпочинку в селі мешканці урбанізованих територій мають можливість пізнати справжні українські традиції. Окрім того, етнокультура села репрезентує Україну світові й приваблює іноземних туристів. Тому передумовою успішного розвитку відпочинку в сільських етнографічних районах виступає формування ідеології відродження й розвитку всього спектру традиційної культури, починаючи від форм господарських занять до надбань духовної сфери, що діятимуть як сприятливі фактори для організації індивідуального відпочинку в етнографічних районах України [4, 98].

В організації сільського зеленого туризму, як виду діяльності, існує ряд проблем, серед яких:

- недостатньо окреслене правове поле сільського туризму, оскільки законодавством не закріплено поняття "сільський зелений туризм";

- більшість садиб працюють неофіційно;

- не проводиться ефективний збір статистичних даних;

- розвиток сільського, зеленого туризму стимулюється державою та органами місцевої влади меншою мірою, а тому в основному залежить від недержавних та іноземних організацій і фондів (програм, грантів, тощо);

- фінансові проблеми, недостатнє зацікавлення з боку професійних туроператорів;

- відсутність організаційних, технологічних та інших навичок у сільського населення, яке приймає туристів;

- проблеми соціального характеру – низький рівень освіти сільських жителів, їх культури і поведінки, організації прийому та проживання туристів.

Значною мірою сільський, зелений туризм в Україні потерпає від нестачі кваліфікованих фахівців у даній сфері. Особливо це стосується господарів садиб, які тільки починають займатися даним видом бізнесу. Для селян досить складно отримати необхідну інформацію або знайти кваліфікованого фахівця в галузі підприємництва, особливо якщо вони проживають у малорозвиненому туристичному сільському районі.

Разом з тим, вважаємо, що господар, котрий долучається до прийому відпочивальників у власній оселі, також повинен володіти певними знаннями та навичками, пов'язаними з конкретним видом діяльності, які охоплюють питання санітарії та гігієни, першої долікарської допомоги, прав та обов'язків господарів садиб і відповідно прав та обов'язків туристів. На нашу думку, вирішення цього питання пов'язане з організацією курсів перекваліфікації та підготовки відповідних фахівців регіональними центрами зайнятості, фондами сприяння розвитку туризму чи професійними асоціаціями. Ефективною формою могли б стати семінари, метою яких є обмін досвідом, ознайомлення зі змінами в законодавстві, лобювання вирішення на-

зрілих проблем тощо [2, 80].

Проблема низького рівня кваліфікації фахівців даної сфери туризму підсилюється відсутністю відповідної методичної літератури з організації сільського, зеленого туризму, планування, контролю, ціноутворення, маркетингу і менеджменту в даній царині.

Ураховуючи зазначене вище, можемо стверджувати, що назріла потреба в запровадженні спеціалізованих курсів з організації сільського туризму у рамках підготовки фахівців за спеціальністю "Туризм". Аналіз досвіду вітчизняних навчальних закладів доводить, що спроба започаткувати даний напрям спеціалізації була здійснена 1999–2002 років у межах спеціальності "Організація обслуговування в готельних та туристичних комплексах" у Чернівецькому промислово-економічному технікумі. Як наслідок, обґрунтована доцільність даної спеціалізації, окреслені кваліфікаційні вимоги до фахівця. Але, на жаль, логічного продовження напрацювання у такому напрямі не спостерігаємо.

На даний час в Україні є декілька університетів, включаючи Херсонський державний університет, Черкаський державний технологічний університет, де проводиться підготовка фахівців за напрямом "Сільський туризм", а з 2012 р. новий спеціалізований курс з організації сільського, зеленого туризму, започатковано в Інституті туризму Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Навчальним планом підготовки майбутніх фахівців з туризму передбачено опанування:

- правових основ діяльності в сільському туризмі та агротуризмі;
- теоретичних основ бізнес-планування, менеджменту, обліку і контролю у сфері сільського туризму;
- оцінювання типу агрооселі;
- складання бізнес-плану для різних типів діяльності агрооселі;
- організації діяльності у сфері сільського, зеленого туризму;
- технології діяльності у сфері сільського, зеленого туризму.

Проведений аналіз з теорії і практики діяльності у сфері сільського, зеленого туризму показав, що останній виступає важливим чинником стабільного динамічного збільшення надходжень до бюджету, активізації розвитку багатьох галузей економіки: транспорту, торгівлі, зв'язку, будівництва, сільського господарства. Разом з тим дослідження засвідчило наявність проблеми нестачі висококваліфікованих працівників у сільському туристичному бізнесі, яка зумовлена відсутністю закладів освіти з підготовки фахівців для цієї сфери, та вплив останньої на темпи розвитку сільського, зеленого туризму у країні.

Ураховуючи зазначене вище, вважаємо, що запровадження спецкурсу з організації сільського, зеленого туризму, розроблення методичної літератури з питань планування, контролю, ціноутворення, маркетингу і менеджменту, відкриття консалтингових і навчальних центрів, проведення професійних семінарів могли б ефективно сприяти підвищенню компетенції спеціалістів.

Л І Т Е Р А Т У Р А

1. Васильєв В. Туризм сільський зелений / В. Васильєв, Н. Васильєва. – К. : ТОВ "АДЕФ-Україна", 2003. – С. 70.
2. Кобернікенко Т. О. Сільський зелений туризм : метод. рекомендації для господарів садиб / Кобернікенко Т. О., Горішевський П. А., Зінько Ю. В. – К. : Аграрна освіта, 2005. – 80 с.
3. Проект Закону України про сільський та сільський зелений туризм // Постанова Верховної Ради України від 16 листопада 2004 року.
4. Рутинський М. Й. Сільський туризм: навч. підруч. / М. Рутинський, Ю. Зінько. – К. : Знання, 2007. – 271 с.
5. Фіногеев Б. Л. Сільський туризм: реалії самозайнятості поліетнічного населення Криму / Б. Фіногеев, Н. Гордецька. – С. : Таврія-Плюс, 2001. – 132 с.

Стаття надійшла 25.10.2012 р.